

PUP CSILLA

Szentgyörgyi Horváth János (1777–1841) kamarás portréja

Fennmaradt ábrázolások

A Magyar Nemzeti Levéltár Vas Vármegyei Levéltára gyűjteményének egyik értékes darabja a szentgyörgyi Horváth (III.) János (1777–1841) császári és királyi kamarás, Békés vármegye országgyűlési követének arcképét ábrázoló metszetkép.¹ A jelzet nélküli portré keletkezésére vonatkozóan a családi levéltár *elenchusaiban* nem található bejegyzés,² hogy mégis viszonylag sok minden megtudható róla, annak köszönhető, hogy a mellkép egy példánya (App. M. 300) az Országos Széchényi Könyvtár Régi Nyomtatványok Tára gyűjteményében is fennmaradt az utókor számára. A szakszerű könyvtári feltárás tisztázta a keletkezését. A rézkarc és aquatinta eljárással készült metszetképet báró Lütgendorf Ferdinánd (1785–1858)³ festette és metszette 1826-ban,⁴ Pozsonyban. Az első reformországgyűlés idején jelent meg Ponori Thewrewk József

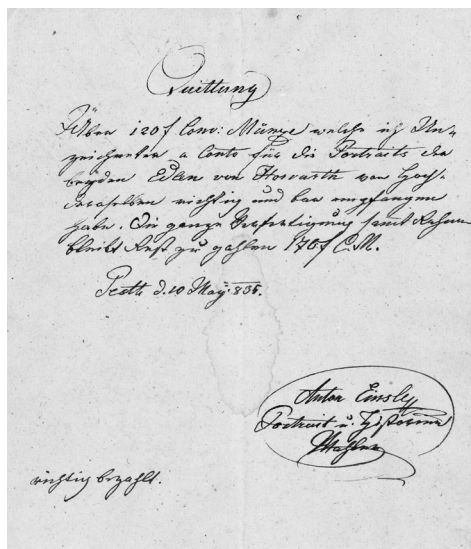

1. kép: Szentgyörgyi Horváth János
(Ferdinand Lütgendorf, 1826)
(MNL VaML Jelzet nélkül)

- 1 Magyar Nemzeti Levéltár Vas Vármegyei Levéltára (továbbiakban: MNL VaML) Jelzet nélkül. A metszetkép összesen 24 példányban található meg a levéltárban.
- 2 MNL VaML Szentgyörgyi Horváth család iratai (továbbiakban: Sztgy. Horváth cs. ir.) 16–18. köt. *Elenchus literalium instrumentorum in archivo Szentgyörgyiensi. Volumen IV–VI.*
- 3 Lütgendorf, Ferdinand Freiherr von (1758–1858): würzburgi származású festő, rézkarcoló, 1824-től Pozsonyban telepedett le, ahol festőiskolát is nyitott. A pozsonyi országgyűlések követői is számos arcképet rendeltek tőle. Lásd: Művészeti lexikon. 3. köt. L–Q. Szerk. Zádor Anna – Genthon István. Bp., 1967. 127. p.
- 4 Lütgendorf Ferdinánd: Szent Györgyi Horváth János Cs. Kir. Kamarás T. N. Békés Vármegyének Követje. [Vizuális dok.] [Pozony], 1826. 1 lap (Magyar Pantheon).

(1793–1870)⁵ magyarországi és erdélyi hitese ügyész kezdeményezésére és kiadásában, Lütgendorf würzburgi származású festő, rézkarcoló munkájaként az országgyűlés

- 5 Ponori Thewrewk József (1793–1870): magyar író, régiséggyűjtő, aki az 1825–1827. évi országgyűlés alatt jelentette meg az országgyűlési tagok képeit, kéziratmásait, nemzeti címereit tartalmazó *Magyar Pantheon* című sorozatot, majd albumot. Lásd: Ponori Thewrewk Emil: Ponori Thewrewk József önéletrajz. = Irodalomtörténeti közlemények, 1916. 2. füz. 195. p.; Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái. 14. köt., Telgárti–Zsutai. Hasonmás kiad. Bp., 1981. 112–118. col. (A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése utánnommat-sorozat).

2. kép: Anton Einsle portré- és történelmi festő nyugtája a szentgyörgyi Horváth-portrékról. Pest, 1835. május 10. (MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. Fasc. 22. Nr. 11.)

3. kép: Szentgyörgyi Horváth (III.) János (Anton Einsle, 1834) Fotó: Magassy Lajos, 202414 (Széchenyi István Emlékmúzeum, ltsz.: K. 98.2.4.)

résztevőit bemutató, több mint száz rézkarcot tartalmazó album *Magyar Pantheon* címen, és ebben Békés vármegye követének portréja is szerepel.⁶ A diétai arcképcsarnokot laponként is árusították, a kiadványról Kazinczy Ferenc (1759–1831) írt recenziót a *Felső-Magyarországi Minervában*, 1827-ben.⁷

6 Magyar Pántheon. 1825., 1826. és 1827. Pozsonyban tartott Országgyűlés' emlékezetére. Részenként kiadta Ponori Thewrewk József. [Pozsony] [Landerer], [1827]. [38.] t. Az album életrajzot nem tartalmaz.

7 A Magyar Pantheonra vonatkozóan lásd: Gyulai Éva: Palóczy László ábrázolásai. A népképviselési országgyűlések korelnökének (1848–1861) ikonográfiája. In: A Herman Ottó Múzeum évkönyve 54. Szerk. Csengeri Piroska – Tóth Arnold. Miskolc, 2015. 389. p.; Kazinczy Ferenc: A 'művészség' barátjaihoz. = Felső Magyar-Országú Minerva, 1827. 8. füz. 1339–1340. p.

A Lütgendorf metszetkép mellett szentgyörgyi Horváth (III.) János további két hiteles portréja is ismert. A nagycenki Széchenyi István Emlékmúzeum (SZIEM) képzőművészeti gyűjteménye őrzi a szentgyörgyi Horváth család ősgalériáját.⁸ A családtagokat ábrázoló 11 darab portré között kettő Horváth (III.) Jánost ábrázolja. Az egyik Anton Einsle (1801–1871) osztrák festő munkája.⁹ Einsle nevét emelkedett, későbbiedermeier modorban festett arcképei tették ismertté hazánkban. Habsburg–Lotaringiai József (1776–1847) főherceg, Magyarország nádora udvari festőjeként tevékenykedő művész legközismertebb magyar

8 A szentgyörgyi Horváth család ősgalériájának leltérelhelyére és a múzeumi jelzetekre vonatkozó adatokat köszönöm Benczik Gyulának.

9 Anton Einsle: Szentgyörgyi Horváth (III.) János (1777–1841) portréja, 1834. ltsz.: K. 98.2.4.

vonatkozású portréi között Széchenyi István (1835), Kölcsey Ferenc (1838) és Döbrentey Gábor (1835) arcképeit kell említenünk.¹⁰ Horváth (III.) Jánost és feleségét, borsodi és katymári Latinovits Annát (1783–1862)¹¹ ábrázoló olajfestményeit 1834-ben festette Einsle, a két portréért összesen 290 forintot számolt fel.¹²

Szentgyörgyi Horváth (III.) János harmadik hiteles ábrázolása egy ismeretlen művésztől származó temperakép a 19. század első harmadából, valószínűleg Lütgendorf pozsonyi műhelyéből.¹³

Születése

De ki is volt szentgyörgyi Horváth (III.) János? A 16. században a Vas vármegyei Szentgyörgyön (ma Répceszentgyörgy) megtelepülő horvát eredetű nemesi család¹⁴ 18. századi leszármazójaként a család ősi

fészkében, Szentgyörgyön született 1777. július 22-én. A Fülöp János Ferenc nevet kapta a keresztségben.¹⁶ Apja szentgyörgyi Horváth (II.) Zsigmond (1735–1808), akinek második, saárdi Somssich Annával (1745–1790) kötött házasságából születtek János és testvérei.

A családi vagyon létrejötte

A szentgyörgyi Horváth család a korszak leggazdagabb köznemesi famíliái közé tartozott. A család vagyoni helyzetét (III.) János apja, szentgyörgyi Horváth (II.) Zsigmond alapozta meg, miközben jelentős közpályát futott be: 1760-tól 1766-ig a magyar királyi nemesi testőrség tagja volt, ahol helyettes tartományi biztosi rangig emelkedett. 1790-ben, 1792-ben és 1796-ban is Sopron vármegye országgyűlési követe, több vármegye táblabírája, 1802–1808 között Békés vármegye főispánja, aki az aranysarkantyús vitéz, császári és királyi kamarás, valóságos belső

10 Művészeti lexikon. 1. köt. A–E. Szerk. Zádor Anna – Genthon István. Bp., 1965. 610. p.

11 Anton Einsle: Szentgyörgyi Horváth (III.) Jánosné borsodi és katymári Latinovits Anna (1783–1862) portréja, 1834. Széchenyi István Emlékmúzeum, ltsz.: K. 98.2.1.

12 A családi levéltárban megtalálható kapcsolódó elenchnusbejegyzés, illetve irat: MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. 18. köt. Elenchus. Volumen VI. 281. p. Nyugta 290 forint (conventionalis moneta) Einsle Anton festőnek kifizetéséről, 1835. május 10.; MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. Fasc. 22. Nr. 11. Einsle Anton festő nyugtája a szentgyörgyi Horváth portrékról, Pest 1835. május 10.

13 Ismeretlen művész: Szentgyörgyi Horváth (III.) János (1777–1841) portréja, 19. század első harmada. Széchenyi István Emlékmúzeum, ltsz.: K. 98.2.7.

14 A fotó elkészítéséért és közléséhez nyújtott közbenjárásáért Magassy Lajos művészettörténésznek külön köszönettel tartozom.

15 A szentgyörgyi Horváth család eredetére vonatkozóan, Szluha Márton állításainak cáfolatával, lásd: Benczik Gyula: A szentgyörgyi Horváth család eredetéről. Levelek a múltból 2023. október https://mnl.gov.hu/mnl/vaml/hirek/levelek_a_multbol_2023_oktober (Megtekintve: 2024. szeptember 15.)

16 Répceszentgyörgy r. kat. születési anyakönyv. Szentgyörgyi Horváth (III.) János születési anyakönyvi bejegyzése, Szentgyörgy, 1777. július 22. „*Philippus Joanes Francis ...*” = Philippus Joannes Franciscus. Forrás: <https://www.familysearch.org> (Megtekintve: 2024. szeptember 15.) Itt jegyezzük meg, hogy a születéskor kapott három keresztnév közül csak a János vált használatossá, végrendeletét is ezzel a névvel szignálta Horváth (III.) János, akire talán csak tisztelői ragasztották rá a Nepomuki János nevet.

Szluha Márton a szentgyörgyi család genealógiai adatainak közlésekor Horváth (III.) János születésének dátumaként tévesen az 1777. augusztus 22-i dátumot adja meg, ami Szluha nyomán Pálmány könyvében is tévesen szerepel. Lásd: Szluha Márton: Vas vármegye nemes családjai. 1. köt., A–K. Bp., 2021. (továbbiakban: Szluha, 2011.) 606. p.; Pálmány Béla: A reformkori magyar országgyűlések történeti almanachja, 1825–1848. 1. köt. Bp., 2011. (továbbiakban: Pálmány, 2011.) 943. p.

titkos tanácsos címekeket is elnyerte.¹⁷ (II.) Zsigmondnak apja halálakor nem voltak értékes adománybirtokai, tízezer holdas uradalmi, mindent észszerű gazdálkodással, merész beruházásokkal, jól jövedelmező bérletekkel tudott elérni. A tőkefelhalmozást ügyes vállalkozásaival alapozta meg, főképp a fehérvári örkanonokság nagy kiterjedésű birtokainak haszonbérletével 1774 és 1808 között. Ez ugyan (II.) Zsigmond halálával megszűnt,¹⁸ minden más jószág megmaradt örökösei kezén.¹⁹ Itt csak pél-

- 17 Szentgyörgyi Horváth (II.) Zsigmond (1735–1808) életére és az általa befutott közpályájára vonatkozóan részletesen lásd: Héjja Julianna Erika: Békés vármegye archontológiája, 1699, 1715–1950. Főispánok és alispánok. Gyula, 2002. 104–106. p. (Közlemények Békés megye és környéke történetéből 8.); Héjja Julianna Erika: Békés vármegye archontológiája és prozopográfiája, 1715–1848. Gyula, 2009. (továbbiakban: Héjja, 2009.) 304–305. p. (Közlemények Békés megye és környéke történetéből 11.); Pálmány Béla: A magyar rendi országgyűlések történeti almanachja, 1790–1812. 1. köt. Bp., 2019. (továbbiakban: Pálmány, 2019. 133. p.)
- 18 Gróf Edling Rudolf görzi érsek 1774-ben kapta adományba a kusztodiátust a királynőtől. Annak javadalmát testvérenek, gróf Edling Fülöp bécsi császári és királyi tanácsosnak adta bérbe, aki a 12 ezer forintos bérletet évi 16 ezer forintért átengedte Szentgyörgyi Horváth (II.) Zsigmondnak és sógorának, Gludovác Józsefnek, akik eredményes gazdálkodást folytattak a birtokon. A kusztodiátus gazdaságtörténetére, benne (II.) Zsigmond szerepére vonatkozóan lásd: Melhárd Gyula: A székesfejérvári örkanonokság története. Veszprém, 1906. 44–47. p.; Bojt Lajos: A fehérvári örkanonokság (custodiatus) birtokának története a XVII. század végétől 1833-ig. Gazdaságtörténeti értekezés. Bp., 1935. 8–10., 13–14., 91., 147. p. (Palaestra Calasanciana. A piaristák doktori értekezései az 1932. évtől; 12.); Szentiványi Béla: A piarista kusztodiátus gazdaságtörténete. Bp., 1943. 16–17., 33–36., 49–52., 67–69., 72–73. p.
- 19 Szentgyörgyi Horváth (II.) Zsigmond vagyonosodása, birtokainak gyarapodása jól nyomon követhető, vagyoni helyzete pedig jól kirajzolódik abból a két fontos és alapvető összeírásból, ami (II.) Zsigmond szerzett javait veszi számba, illetve birtokainak becserlték szerinti kimutatását tartalmazza. Lásd: MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. 13. doboz Fasc. 49. Nr. 47. Consignatio Aquisitionis; MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. 30. csomó Jelzet nélkül. Calculus Aestimationalis.

laként említjük a szentgyörgyi kastélyt, a füredi (ma Balatonfüred) Horváth-házát és a budai Horváth-kertet, mind (II.) Zsigmond építkezéseinek máig legismertebb emlékeit.²⁰

Apjuk halála után és rövid időn belül két gyermektelen fiútestvérük – (II.) Kristóf (1787–1811) és (III.) Antal (1773–1812) – elhunytát követően (III.) János és fivére, (III.) József (1780–1850) örökölték a szentgyörgyi Horváth-vagyont, majd a két legfontosabb vasi uradalmat megosztva mintegy megalapították a család „szentgyörgyi” és „hegyfalui” ágát. A két testvéri ág gazdagsága és társadalmi státusza határozta meg a továbbiakban a család helyzetét. Az örökösödés ilyenén alakulásában szerepet játszott, hogy (II.) Zsigmond első házasságából született, számára családát okozó legidősebb fiát, a családnevét 1811-ben Hugonnaira változtatott és grófi rangra emelt (III.) Zsigmondot (1770–1824), egy Fejér vármegyében lévő kisebb birtok és 50 ezer forint készpénz juttatásával kielégítve, mintegy kizárta az örökségből.²¹ A fent említettek szerint (III.) János és (III.) József tehát a Vas vármegyei birtokokat maguk közt megosztották, a távolabbi megyékben lévő, főként nagyobb bérelt területek jobbára kettejük közös kezelésében maradtak. A meglévő birtokokat megnövelték, kiegészítették, jelentős beruházásokat eszközöltek. Az örökölt vagyont mindketten feltűnően gyarapították, értékét megduplázták, ahogy (III.)

- 20 Szentgyörgyi Horváth (II.) Zsigmondra (1735–1808) fontosabb építkezéseire vonatkozóan lásd: Benczik Gyula: Répcszentgyörgy története. Répcszentgyörgy, 1996. (továbbiakban: Benczik, 1996.) 49–50., 56–58. p.; Feiszt György: Adalékok a balatonfüredi Horváth-ház történetéhez. = Műemlékvédelem, 1977 3. sz. 178–181. p.
- 21 MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. Fasc. 11. Nr. 20. Szentgyörgyi Horváth (II.) Zsigmond végrendelete, 1808. A végrendelet és az örökösödés ismertetésére és elemzésére lásd: Benczik, 1996. 58–60. p.

János saját végrendeletében fogalmaz: „magamat méltán szerzőnek tarthatom”²², de testvére, (III.) József is kihangsúlyozza végrendeletében: „[a megörökölt] értékeket én is ...mégegyszer annyival növeltem.”²³

Szentgyörgyi Horváth (III.) János javai 1841-ben felsorolásszerűen: a törzsbirtok Répceszentgyörgy, a két Szeleste (Alsó- és Felsőszeleste), a két Ölbő (Kis- és Nagyölbő), részben Pósa, Gó, Felsőszilvagy (ma Vasszilvagy) Vas vármegyében, Gyórá néhány egyéb részbirtokkal Sopron megyében. A család társadalmi reprezentációját szolgáló paloták: a soproni, pesti és budai „házak”, a bajai bérelt Grassalkovich-palota, a tótvázsonyi kastély (János kedvence és büszkesége, az egyetlen saját maga által épített háza),²⁴ és a Balaton-part legrégibb szállodája, a főre di Horváth-ház. Jelentős jövedelmet biztosítottak a nagy kiterjedésű badacsonyi és somlói szőlők, emeletes présházakkal. Ezenkívül négy-öt békési, illetve

tolnai falu földjét árendában művelték, ezeket külön „kormányzat” irányította.²⁵

(II.) Zsigmond és (III.) János békési jelenléte az ottani birtokaik ismeretében válik érthetővé. Négy faluban (Szentandrás, Csabacsúd, Komlós, Szentetornya) lévő részeit (II.) Zsigmond egy kisebb örökrészből kiindulva kezdte bővíteni, ezek végül (III.) János idejében érték el a legnagyobb kiterjedésüket. A birtokközpontnak tekinthető Szentandrás (ma Békésszentandrás) 9 ezer hold művelhető területének ő már több mint harmadát birtokolta. A faluban állt ott-tartózkodását szolgáló lakóháza, a még atyja által épített ízléses kúria (ma Horváth-Léederer kúria).²⁶

Hivatali pálya

Szentgyörgyi Horváth (III.) János tanulmányait Kőszegen kezdte, majd Szombathelyen folytatta, végül Pesten fejezte be.²⁷ Életpályáján végigtekintve elmondható, hogy apjához hasonlóan jelentős közpályát futott be.

22 MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. Fasc. 23. Nr. 116. Szentgyörgyi Horváth (III.) János végrendelete, 1841.

23 MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. 30. csomó Szentgyörgyi Horváth (III.) József végrendelete, 1844. „... atyám (...) akkori Bankó értékben egy millió értéket meg halladó javakban részletelt – mely értékeket én is fíradhatatlan ipar és aggodalommal nem csak meg tartottam hanem, ha mindent egybe számítok (...) jelen váltó cédula értékben könnyen még egyszer annyival neveltem.” Ha (II.) Zsigmond hagyatéka 1808-ban bankóforintban elérte a milliót, ahogy (III.) József mondta, akkor az mai forintban kifejezve 2 milliárd 109 millió forintot érne. (1808: 1 bankcédula forint értéke 2023-ban 2109 forint). Lásd: Danyi Pál: Magyar pénzürtékindeks – árak és devizák alapján 1754-től. <https://artortenet.hu/magyar-penzertekindex-arak-es-devizak-alapjan-1754-tol/> (Megtekintve: 2024. szeptember 15.)

24 MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. Fasc. 23. Nr. 116. Szentgyörgyi Horváth (III.) János végrendelete, 1841.

25 Szentgyörgyi Horváth (III.) János javainak felsorolásánál végrendeletét vettük alapul. MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. Fasc. 23. Nr. 116. Szentgyörgyi Horváth (III.) János végrendelete, 1841.

MNL VaML Vas Vármegye Nemesi Közgyűlése iratai (továbbiakban: Vas Várm. Közgy. ir.) Árvauügyi iratok 47. (6.) csomó Fasc. 6. Nr. 2. Szentgyörgyi Horváth (III.) János és (III.) József javainak összeírása, 1841. (III.) János és (III.) József 1841-ben kérétek a vármegyét, hogy miután az Országos Alapítványi Pénztártól 65 ezer pengőforint kölcsönt szándékoztak felvenni, a megye adjon ki részükre hiteles igazolást arról, hogy Vas vármegyei birtokaik tehermentesek (jelzőlog, betáblázás, per), és írassa össze és becsültesse meg birtokaikat. Szentgyörgyi Horváth (III.) János szentgyörgyi uradalmi javainak becsértéke és évi jövedelme ekkor 73 689 forint 50 krajcár, illetve 16 180 forint 18 krajcár.

26 Lásd: Ágoston János: Szent Andrásnak leírása. = Tudományos Gyűjtemény, 1823 10. füz. 36–44. p.; Benczur Béla Lajos: Békésszentandrás természeti, települési és társadalmi viszonyai. Szeged, 1936. 30–31., 46. p.

27 Pálmány, 2019. 133. p.

1802-ben Zala vármegye másodaljegyzője. Még ugyanezen évben táblabíróvá nevezték ki Békés vármegyében, de több helyen, így az 1827. évi tisztújítást követően Veszprém vármegyében is elnyerte ezt a címet. 1806-ban a Dunántúli (kőszegi) Kerületi Tábla tiszteletbeli ülnöke, 1841-ben annak elnöke. Két alkalommal is megválasztották Békés vármegye országgyűlési követévé, először 1808. augusztus 8-án, majd 1825. július 26-án ismét.²⁸ Utóbbi minőségében kezdetben a kormány politikáját támogatta, később az ellenzékkel szimpatizált. Apjához hasonlóan (III.) János a császári és királyi kamarás címet is viselte.²⁹

Tekintély és jótékonykodás

A nagy vagyon nemcsak áldás, de felelősséggel és kötelességekkel is jár. A szentgyörgyi Horváthok ezt az alapelvet életfilozófiájuk, értékrendjük középpontjába helyezték, vagyis az okos, szorgalmas gazdálkodás, józan takarékoság szellemében megszerzett és gyarapított vagyonnal a királynak, a hazának és honfitársainknak szolgálni, egyúttal segíteni a rászorulókat, az elesetteket és a kárvallottakat. Nem véletlen, hogy a pesti jótékony nőegylet („Jóltevő Asszonyegyesület”) 1836 januárjában szentgyörgyi Horváth (III.) János feleségét, Latinovits Annát választotta meg elnökévé, aki több éven át betöltötte a tiszteletet.³⁰ Jó példája a család elkötelezettségének a jótékony-ság iránt az, hogy amikor az 1838-as nagy

pesti árvíz következtében a József nádor alapította és védnöksége alatt álló Pesti Vakok Intézetének terézvárosi épülete is összeomlott, az intézet lakói a szentgyörgyi Horváthok nagylelkűségéből Budán, a Horváthkertben lévő nyári lakban kaptak átmeneti elhelyezést, ahol 1842-ig, az intézmény új épületének elkészültéig működött a Vakok Intézete.³¹ Az 1840-es hatalmas bajai tűzvész idején (III.) Jánosnak és (III.) Józsefnek a város főterén álló kastélya kiegett. A tetemes károk ellenére is segítéyzték a több ezer bajai károsultat, szabad téglá- és cserépetést engedélyeztek, elengedték a szőlősgazdáknak a bordézmát.³² A korabeli sajtóban azt a megállapítást tették szentgyörgyi Horváth (III.) Jánosról, hogy: „Ő gyakorlattal tévé azt [jótékony-ság], miért sokan csak virágos beszédekkel buzganak.”³³

28 Szentgyörgyi Horváth (III.) János (1777–1841) életére és az általa befutott közpályájára vonatkozóan részletesen lásd: Héjja, 2009. 302. p.; Pálmány, 2011. 943. p.
29 Titkosrendőri jellemzése az 1825–1827. évi országgyűlési követésége során: „Kezdetben jó érületű volt, azonban átment ellenzékbe.” Lásd: Pálmány, 2011. 943. p.
30 A pesti jóltevő Asszonyegyesület. = Jelenkor, 1836. január 16. 1. p.

31 Midőn ő cs. kir. főhge Országunk mélyen tisztelt Nádora. = Jelenkor, 1838. április 18. 1. p.; Fónagy Zoltán: A Pesti Vakok Intézete. A szociális gondoskodás változatai a 19. században. https://mindennapoktortenete.blog.hu/2015/03/29/vakok_intezete_pest (Megtekintve: 2024. szeptember 15.)

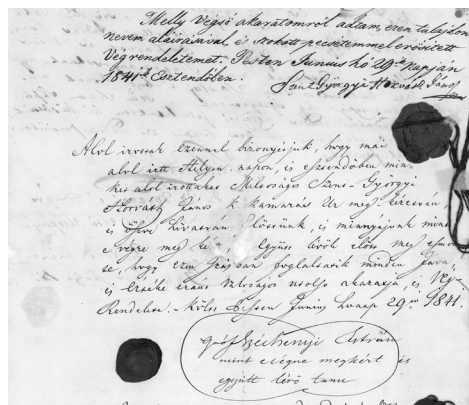
32 Baja, jún. 20. = Nemzeti Újság, 1840. július 8. 1. p.

33 Méltóságos szentgyörgyi Horváth János ö cs. kir. felsége aranykulcsos hive. = Hírnök, 1841. július 8. 55. sz. 1. p. Úgyanitt Horváth (III.) János „emberbarátságáról”, mint földesúri nagylelkűségéről írják: „különös kegyes szívvel viseltetett jobbágyai iránt; például a' szegényebbeknek minden évben el szokta engedni urbértartozásaikat; sőt ha valamelyiknek marhája megdöglött, saját pénzén vásároltatt vonósbarmot!” Gegő Elek is hosszan méltatja gyászbeszédében (III.) János szegények iránti irgalmaságát, kitérve többek között az árvák megsegítésére, az özvegyeknek nyújtott támogatásra, a szegény gyermekek tanítására tett alapítványra. Gegő Elek Nicefor: Néhai méltóságos szentgyörgyi Horváth Nep. János úr', ő csász. apost. felsége aranykulcsos hive, és több t. n. megye táblabírája' emléksobrának „Nagy ember, jó hazafi, jámbor keresztény” felirata, melyet a szentgyörgyi egyházban 1841-ik év július 12-én hirdetett Gegő Elek Nicephor. Pest, 1841. (továbbiakban: Gegő, 1841.) 10–12. p. „(...) mert az üdvözült akkor érte magát teljes mértékben boldognak, midőn a' Gondviselés adományából józan rend- és mértékkel másokat is részesíthete, meggyőződvn, hogy: annak áll szépen a' boldogság, ki érzi másoknak boldogtalanságát.” Gegő, 1841. 11. p.

Jelentős vagyona, pozíciói és címei révén szentgyörgyi Horváth (III.) János a legmagasabb társadalmi körökben mozgott. Tekintélyét és elismert társadalmi státusát jól mutatja, hogy 1840 szilveszterén gróf Széchenyi Istvánt (1791–1860) látta ebédvendégül budai házában,³⁴ 1841-ben pedig József nádor is vendégeskedett bajai palotájában.³⁵

Halála és temetése

Horváth (III.) János pályafutása életének 64. évében zárult le. 1841. június 30-án hunyt el Pesten,³⁶ mindössze pár héttel az említett nádori vizitet követően. Június 29-én kelt végrendeletének egyik aláírója Széchenyi István, aki felkért és jelenlévő tanúként működött közre, mások mellett, a végakarát hitelesítésében,³⁷ naplóbejegy-

4. kép: Széchenyi István aláírása szentgyörgyi Horváth (III.) János végrendeletén, Pest, 1841. (MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. Fasc. 23. Nr. 116.)

zésben megörökítve az eseményt. „[1841. június 30.] (...) Aztán aláírtam Mucky Horváth³⁸ végrendeletét, ... aki haldoklik — — boldogan, könnyen és nyugodtan hal meg ... és senki sem sajnálja.” Majd megismétli és hozzáteszi: „[1841. július 1.] (...) Mucky Horváth ... akinek a végrendeletét aláírtam, meghal — anélkül, hogy kibékült volna feleségével és második fiával.”³⁹ A családi konfliktusra később még röviden visszatérünk, itt Latinovits Annára és a (III.) János családjában is megtalálható tékozló fiúra, (IV.) József (1811–?) utalt Széchenyi, akit az apja a további kölcsönfelvételeit meg-

34 „[1840 december 31.] [...] 31ten gehe mit Carl Andrassy zu 599 Ofen und finde mein gestohlenes Casserole. Esse bei Muky Horváth.” Széchenyi István: Gróf Széchenyi István naplói. 5. köt., 1836–1843. Szerk. és bev. Viszota Gyula. Bp., 1937. (továbbiakban: Széchenyi, 1937.) 434. p. (Gróf Széchenyi István összes munkái 14.). (Fontes historiae Hungaricae aevi recentioris). (Magyarország újkabkori történetének forrásai) https://real-eod.mtak.hu/8309/3/19dik20dikSzazadiTarsadalomtortenet_0506_Szechenyi_Istvan_munkai_14_423.pdf (Megtekintve: 2024. szeptember 15.)

35 Szent-györgyi Horváth János cs. aranykulcsos 's t. megyei tb. ... = Jelenkor, 1841. július 3. 1. p.

36 „... jelentik (...) méltóságos Szent-Györgyi Horváth János úrnak, (...) f. e. nyárelő hava 30. napján, esti nyolcz órakor, (...) életének 64-dik évében, háromnapig tartott bélüsözgben, (...), jobb világra lett által szenderültét.” Lásd: Szentgyörgyi Horváth János gyászjelentése, 1841. OSZK Kisnyomtatványtára, digitálizált gyászjelentés-gyűjtemény https://www.etar.oszk.hu/index.php?linkid=3_6 (Megtekintve: 2024. szeptember 15.) (továbbiakban: Gyászjelentés, 1841.)

37 MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. Fasc. 23. Nr. 116. Szentgyörgyi Horváth (III.) János végrendelete, 1841.

38 Muky: Valószínű, hogy a Nepomuki János névből képződött szentgyörgyi (III.) János beceneve

39 „[1841. június 30.] (...) Sodann schrieb ich das Testament von Mucky Horváth unter, .. der sterbend ist — — gerne, leicht und gefasst stirbt .. und von keinem Menschen bedauert wird.” Majd megismétli és hozzáteszi: „[1841. július 1.] (...) Mucky Horváth .. dessen Testament ich unterschrieben, stirbt — ohne sich mit seiner Frau und 2ten Sohn zu versöhnen.” Széchenyi, 1937. 483. p.

akadályozandó, országszerte pazarlónak kihirdettetni kényszerült 1840-ben.⁴⁰

Horváth (III.) János holttestét a Horváthok ősi temetkezőhelyére, Szentgyörgyre szállították, és a templom kriptájában helyezték el július 5-én, 12-én tartva engesztelő áldozatot lelki üdvéért.⁴¹ Annak megítélése, hogy a kortársak hogyan látták szentgyörgyi Horváth (III.) Jánost, mekkora tekintélyt szerzett korának nemessége és értelmisége körében, legjobban a halála után írt gyász-hírekből, gyászjelentésekből és gyászbeszédekből következtethető ki. Szentgyörgyi Horváth (III.) János végső nyugalomra helyezésének érzékletes beszámolója Tatay János (1789–1862)⁴² bölcséleti doktor, nagylő-

vői (ma Lövő) plébános tollából maradt az utókorra, aki az Egyházi Tudósítások hasábjain örökítette meg mint résztvevő a szertartáson látottakat, tapasztaltakat.⁴³ Tatay szónoki tehetségéről híres: őt hívták meg 1839-ben a bécsi Szent István-ünnepségekre az ünnepi szentbeszéd megtartására.⁴⁴ Az ő beszámolójából tudjuk, hogy édesapjuk temetésén (III.) Jánosnak csak két fia, (IV.) Antal (1809–1871) és (II.) László (1820–1872) lehetett jelen, a külföldön tartózkodó (IV.) József nem érkezett haza időben. Ravatala előtt nagy számban rótták le tiszteletüket Vas és Sopron vármegyék rokon és baráti nemes famíliái, de személyében a földesurukat gyászoló szegények is, „kik az üdvözültben jótévőjüket vesztek”.⁴⁵ Bőle András (1763–1843) szombathelyi püspök végezte el (III.) János hamvainak beosztását és kísérte végső nyughelyére az elhunytat. A 12-én, nagyszámú egybegyűlt részvételével megtartott engesztelő áldozat során a halott lelki üdvéért elmondott gyászmisét Várady József (1770–1858) szombathelyi nagyprépost celebrálta.⁴⁶ Gegő Elek

40 „35224/1840. Szent-Györgyi Horváth János Császári 's Királyi Kamarás aziránt folyamodván, hogy Jó'sef fia Vasa Gustav gyalog Ezred' leköszönt Fő-Hadnagy, mint pazérló országszerte kihirdettetni, és a' néki adandó kölcsönözésektől mindenki tiltalmaztatni rendeltessen, Tisztelt Uraságtok ezenel felszólíthatnak: hogy ugyan ezt Vas Vármegye kérésére is a' jó jelkü hitelezők' ovattatására köz-hírré tétessék. Költ Sz. András hó 3-ik napján 1840.” MNL VaML Vas Várm. Közgy. ir. Köz- és kisgyűlési iratok (továbbiakban: Köz- és kisgy. ir.) 679. csomó 1603/1840. Szentgyörgyi Horváth (IV) József pazarlónak kihirdetése, 1840.

41 Gyászjelentés, 1841., illetve Szentgyörgyi Horváth (III.) János halotti anyakönyvi bejegyzése: Répce-szentgyörgy r. kat. halotti anyakönyv, 1841. június 30. „Sz. Iván hava 30-án. Méltóságos Sz. Györgyi Horváth János, Cs. K. Kamarás, több T. Vármegyék Tábla Bírója estvéli 8. orakor Pesten két napi betegsége után meg hala belüszökbe. Hideg tetemei 5a Julii tetettek le a nemesi sír boltban, az engesztelő áldozatot 12-én tartattak Sz. Jakab havában. Szíve egy kis bádog selencében, belső része egy nagyobb zárva tétetett a sírboltban.”

42 Tatay János (1789–1862): bölcséleti doktor, teológia tanár Szombathelyen, majd nagylővői plébános, utóbb győri apát-kanonok és főesperes, régi nyelvemlékek és pénzek gyűjtője. Berzsenyi Dániel (1776–1836) verseinek kiadója, ő ismertette meg Kazinczyval Dukai Takách Judit (1795–1836) munkásságát. Lásd: Szimneyi József: Magyar írók élete és munkái. 13. köt., Steiner – Télyfi. Hasonmás kiad. Bp., 1981. 1342–1344. col. (A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése utánnommat-sorozat). Részletesebben: A szombathelyi egyházmege

története 3. 1777–1935. Történelmi névtár. Szerk. Géfin Gyula. Szombathely, 1935. (továbbiakban: Géfin, 1935.) 416–417. p. Tatay irodalmi kapcsolatairól lásd: Hegedüs Ferenc: Tatay János emlékezete. = Vigília, 1964. 10. sz. 635–637. p. Érdekes adalék személyiségéhez, hogy a legújabb történeti kutatások kiderítették, hogy a millenniumnak, az ezeréves államalapítás megünneplésének gondolatát legelőször a magyar nyilvánosságban ő vetette fel 1831-ben. Csécs Teréz: Szent Istvánról és az államalapításról a Tudományos Gyűjteményben. In: Arrabona. Múzeumi közlemények, 38/1–2. Fel. szerk. Tóth László. Győr, 2000. 197–198. p.

43 Tatay János: Gyászbeszéd. = Egyházi Tudósítások, 1841. július 25. (továbbiakban: Tatay, 1841.) 1–2. p.

44 Géfin, 1935. 417. p.

45 Tatay, 1841. 2. p.

46 Uo.

(1805–1844)⁴⁷ ferences rendi szerzetes, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja méltatta a szószékről az elhunytat, mint nagy embert, jó hazafit, jámbor keresztényt,⁴⁸ akinek főbb jellemvonásai a „csüggedni nem tudó munkásság az ipar’ és okos gazdálkodás’ minden ágaiban; polgári alkotványunkhoz hő ragaszkodás makacsság nélkül, ’s mint józanul haladó embernél áldozni is mindenkori eltökéltség, ha polgártársai’ java úgy kívánja, a’ hazáért ’s barátiért élni halni készség, egyszersmind buzgó keresztény élet, a’ szelíd megváltónak engedékeny követése!”⁴⁹ Az ekkor elhangzott egyházi beszéd utóbb nyomtatásban is megjelent Pesten.⁵⁰ A prédikációt követően az engesztelő áldozatot Laky Károly (1784–1853)⁵¹ szombathelyi kanonok – korábban a szombathelyi liceum igazgatója, majd a papi szeminárium vezetője, 1840-ben a káptalan követe az országgyűlésben – közreműködésével bemutatott mise zárta le.⁵²

47 Gegő Elek Nicefor (1805–1844): ferences szerzetes, egyházi szónok, etnográfus, történész, az MTA levelező tagja. Hazafias szónoklataival szerzett hírnevet. 1838-tól a szombathelyi kolostorban élt, a liceum magyar nyelv és irodalom tanárának szemelték ki, de az állást végül nem nyerte el. Az akadémia megbízásából 1841-ben fölkereste a moldvai csángókat. A csángó nép és kultúra első tudományos igényű bemutatójaként tartják számon. Lásd: Szinnyi József: Magyar írók élete és munkái. III. köt., Fa–Gwóth. Hasonmás kiad. Bp., 1981. 1083. col. (A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése utánnyomat-sorozat); Gegő Elek Szombathelyen töltött éveiről D. Máta Mária: Egy elfelejtett reformkori magyar tudós. Gegő Elek, 1805–1884. Bp., 1976. 33–37. p. (A Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadványai; 146.)

48 Tatay, 1841. 2. p.

49 Uo.

50 Gegő, 1841.

51 Géfin, 1935. 237–238. p.

52 Tatay, 1841. 2. p.

Utódok

Horváth (III.) János 1803. április 21-én kötött házasságot Baján borsodi és katymári Latinovits Annával (1783–1862), Latinovits József, Bács vármegye alispánja, királyi tanácsos és Ruysz de Roxos Eliz leányával.⁵³ A házasságból hét gyermek, egy leány és hat fiú született.

Röviden szólnunk kell szentgyörgyi Horváth (III.) János leszármazóiról, örökségének továbbvivőiről is. Horváth (III.) János hét gyermekéből négyet még életében eltemetett. Zsigmond (1807), Jenő (1814) és István (1818) nevű fiait még csecsemőkorukban veszítette el.⁵⁴ Egyetlen leánya, Krisztina (Tini) (1805–1827), a későbbi aradi vértanú honvédtábornok, ittebei és eleméri Kiss Ernő (1799–1849) felesége, a hagyomány szerint a balatonfüredi Annabál névadója, 21. életévében, gyermekének épphogy életet adva hunyt el.⁵⁶

(III.) János legidősebb fia (IV.) Antal (1809–1871) apjához hasonlóan jelentős hi-

53 Dudás Gyula: A borsodi és katymári Latinovits család története. Zombor, 1899. 24., 30. p., Szluha, 2011. 606. p. Itt jegyezzük meg, hogy borsodi és katymári Latinovits Anna szüleitként Szluha Latinovits Jánost és Ruisz Erzsébetet adta meg.

54 Szluha, 2011. 606–607. p.; MNL VaML Kéziratgyűjtemény. U 5 Ugody Péter: Szent-györgyi Horváth, szent-györgyi gróf Hugonnai család leszármazási táblázata. [Kézirat]. [Bp.], [2001.] Itt jegyezzük meg, hogy borsodi és katymári Latinovits Anna szüleitként Szluha Latinovits Jánost és Ruisz Erzsébetet adta meg.

55 Ahogy végrendeletében fogalmaz: „(...) néhai kedves emlékezetű Tini leányom kora letűnével (...)” MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. Fasc. 23. Nr. 116. Szentgyörgyi Horváth (III.) János végrendelete, 1841.

56 Benczik Gyula: Szentgyörgyi Horváth Krisztina balladája. = Vasi Honismereti és Helytörténeti Közlemények, 2021. 2. sz. 38–49. p. Portréja szintén a nagyecenki múzeum gyűjteményében található. Ismeretlen művész: Ittebei és eleméri Kiss Ernőné szentgyörgyi Horváth Krisztina (1805–1827), 19. század első harmada, Széchenyi István Emlékmúzeum, ltsz.: K. 98.2.8.

vatali karriert futott be: békési alispán, több vármegye táblabírája, Békés vármegye követe, Bács-Bodrog vármegye főispánja, Sopron vármegye főispáni helytartója, meghívott főrendi tag.⁵⁷

A „tékozló fiú”, (IV.) József (1811–?) katonai pályára lépett. A bécsújhelyi katonai akadémián tanult. 1840-ben főhadnagyként szolgálva kilépett a hadseregből. 1848–1849-ben honvéd századosként, majd őrnagyi rangban harcolt a szabadságharcban. 1849-ben ülnök az Országos Rögtönítélő Vegyesbírósnál Pesten. 1867-ben a Veszprém megyei Honvédegylet tagja.⁵⁸

(III.) János legkisebb gyermeke, (II.) László (1820–1872) közpályája szerényebben alakult: táblabíró,⁵⁹ 1861-ben Vas vármegye másodalispánja lett.⁶⁰

Szentgyörgyi Horváth (III.) János jelentős vagyont hagyott örökül gyermekeire, akik az előző generációnál is előnyösebb helyzetbe kerültek. (III.) János legidősebb fiára, (IV.) Antalra hagyta Répceszentgyörgy mezővárost a hozzá tartozó Muzsaj és Botosháza pusztákkal, a góri részjószágot, a maga által szerzett felsőszelestei egész helységet, a hozzá tartozó almási pusztával és sehői prediális erdővel, a pósfai, szintén nagyobb részét maga által szerzett birtokait, a szentgyörgyi szőlőhegyet és a szentgyörgyi templom kegyuraságát is. (IV.) Antal megkapta a soproni ház (III.) Jánost illető

felének a felét, a pesti Urak utcájában lévő házának szintén felét, továbbá a Somló-hegyi nagyobb szőlőt is.

Atyai elvárásainak szintén megfelelő legkisebb fia, (II.) László örökölte Alsőszelestét, Nagyölbő és Esztergács pusztá felét, a kisölbői és felsőszilvágyi rész jóságokat, a Sopron vármegyében fekvő gyórói jóságokat a hozzá tartozó részirtokokkal. (II.) Lászlóé lett a soproni ház (III.) Jánost illető felének szintén a fele, több Vas vármegyén kívüli szőlőbirtok (Somló-hegyi, zalabéri, badacsonyi) és a rábakövesdi rétbirtok is, valamint a fent említett pesti ház fele.

Horváth (III.) János a felmenői által képviselt magatartáshoz és értékekhez hűtlen, pazarló életmódot folytató, egyik komoly adósságból a másikba keveredő és a megjavulás szándékát nem mutató harmadik fiát, (IV.) Józsefet kizárta az öröklésből. (IV.) Józseftől született unokáit azonban nem akarta büntetni apjuk miatt, ezért rájuk hagyta a tótvázsonyi kastélyt a hozzá tartozó birtokokkal, több Veszprém vármegyei kisebb birtokot, ugyanúgy a füredi és budai házrészét is.

A fenti jóságokon kívül több más megyében öccsével, (III.) Józseffel közösen bírt, használt, fenntartott, gyarapított, apjuk, (II.) Zsigmond végrendelete szerint *fidei commissum* (hitbizomány) gyanánt tekintett osztatlan javaknak a fenn- és megtartását gyermekei számára feltételül szabta a két testvéri ág jól működő, közös – háromévenkénti váltásban megvalósuló – kormányzásának megmaradása mellett azzal a kikötéssel, ha a sor az ő ágára kerülne, akkor (IV.) Antal, majd (II.) László után a pazarló (IV.) József fia, arra alkalmatlannak találva, nem töltheti be a kormányzói tiszteletet.

Horváth (III.) János halálakor a szintén nagyobb adósságba keveredő, a pénzt Pesten és Budán meggondolatlanul szóró feleségének, Latinovits Annának megbocsátva,

57 Pálmány, 2011. 942–943. p.

58 Bona Gábor: Tábornokok és törzstisztek a szabadságharcban, 1848–49. 2. bőv., jav. kiad. Bp., 1987. 175. p.; Bona Gábor: Az 1848/49-es szabadságharc tisztikara <https://www.arcanum.com/hu/onlinekiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/> (Megtekintve: 2024. szeptember 15.)

59 MNL VaML Vas Várm. Közgy. ir. Köz- és kisgy. ir. 745. csomó 323/1846. Szentgyörgyi Horváth László táblabíró alsőszelestei, nagy- és kisölbői javainak összeírása és megyei telekkönyvi iktatása tárgyában.

60 Vas megye 1861. évi január 3-án alakított tisztikara és a megye felosztása. Szombathelyen, 1861. [4.] p.

Szentgyörgyi Horváth család

A1 (II.) Zsigmond (1735-1808) – 1. románfalvi Fejérvári Anna (-1770)

B1 (III.) Zsigmond (1770-1824) [*1810 gr Hugonnai*]

– 1. gr sárladányi Schmidegg Mária Kata (1773-1805)

C1 Gusztáv (1804-1870) – 1. br Mikos Amália (1808-1829)

D1 Emília (1829-1859) – br Atzél István (1824-1866)

– 2. eörményesi Fiáth Júlia (1815-1841)

D2 Júlia (1841-)

– 2. ns csáfordi Csillagh Jozefa (1788-?)

C2 Berta (1808-1891) – 1. herényi Gotthárd Mihály (1804-1839)

– 2. ns Sombor Ferenc (-1876)

C3 Kálmán (1809-1875) – tomesztyi Pánczély Teréz (1820-1864)

D1 Árpád (1842-)

D2 Kálmán (1843-1918) – 1. tolcsvai Bónis Laura

– 2. Molnár Gyula Éva (1864-1946)

E1 – E2

D3 Mária (1845-1898) – Pánczély Károly (-1838)

D4 Vilma (1846)

D5 Vilma dr. med (1847-1922) – 1. szilasi és pillisi Szilassy György (1831-1899)

– 2. Wartha Vince, dr. (1844-1914)

D6 Irén (1848-1912) – Vönöczki Péter Gáspár (1841-1896)

D7 Béla (1852-1928) – 1. ns Simontsits Izabella (1852-1905)

– 2. Sandtner Antónia (1879-)

C4 Lajos Ferenc

C5 Ája Cecília (1812-1849) – kisvicsápi Hyros Ignác (1795-1853)

C6 Anna Mária (1813-1814)

C7 Laura Emerencia (1815-1843) – ns Ivánkovics János (1810-1877)

C7 József (1816-1864)

C8 Ferenc (1819-1872) – Linhoffer Erzsébet (1836-)

– 2. saárdi Somssich Anna (1745-1790)

B2 Júlia (1772)

B3 (III.) Antal (1773-1812) [*1803 br*] – mezőszegedi Szegedy Konstanca (1777-1807)

B4 Pál Antal (1775)

B5 (III.) János (1777-1841) – borsodi és katymári Latinovits Anna (1783–1862)

C1 Krisztina (1805-1827) – eleméri és ittebei Kiss Ernő (1799-1849)

D1 Krisztina Izabella (1827-1831)

C2 Zsigmond (1807)

C3 (IV.) Antal (1809-1871) – báró Orczy Paula (1808-1872)

D1 Franciska (1835)

D2 Zsigmond (1837-1892) – ns Ivánkovics Mária (1843-1911)

E1 – E6

D3 Mária (1838-1919) – gr Széchenyi Gábor (1828-1921)

D4 Ernő (1840-1862)

D5 Imre (1841-1865)

C4 (IV.) József (1811-?) – gr Khevenhüller Mária

D1 Ágoston (1838-1913) – 1. br Buseck Ida (1839-1865)

E1 – E2

– 2. gr Khevenhüller Ida (1843-1912)

E3 – E5

C5 Jenő (1814)

C6 István (1818)

C7 (II.) László (1820-1872) – 1. gróf Klebelsberg Leopoldina (1817-1909)

– 2. Vertu Laurencia (?-1917)

D1 Emanuel (1859-1904)

B6 József (1779)

B7 (III.) József (1780-1850) – 1. Adonyi Borbála

– 2. gr trakostyáni Draskovics Rozália (1798-1832)

C1 Anna (1817-) – br Pacassi János (-1849)

C2 (IV.) János (1818-) – Douglas Mária (-1844)

C3 Ödön (1820-1861)

C4 Dénes (1823-1832)

C5 Sándor (1826-1906) [*1858 osztrák br*] – kászonyi Kászonyi Gabriella (1841-)

C6 Mária (1828)

B8 Anna Katalin (1781)

B9 Anna Borbála (1783)

B10 Mária (1785-1805) – gr zsadányi és törökszentmiklósi Almásy Illés (1779-1838)

B11 (II.) Kristóf (1787-1811)

5. kép: Szentgyörgyi Horváth család
(Szluha, 2011. 606–609. p. alapján)

adósságainak rendezését két megbízható fiára bízva, évi 4000 váltóforint apanázt hagyott örökül, amennyiben (IV.) Antal vagy (II.) László fiai családjához költözne.⁶¹

Összegzés

Szentgyörgyi Horváth János kamarás történelmünk egy különösen mozgalmas korszakában él, a legfelső társadalmi körökben mozgó gazdag és tekintélyes Vas vármegyei nemesember. Gazdasági téren az apai örökség gondos folytatója, gyarapítója. Politikai, hivatali pályáján meggyőződése szerint egyszerűen a jó ügyek mellé állt. Új intézmények, egyletek alapításának buzgó támogatója volt, korának vezető értelmiségével és politikusaival kiváló kapcsolatokat ápolt. Feleségével, Latinovits Annával gyakorolt jótékonykodásuk magára vonta a kortársak figyelmét.

Élete utolsó évében csapások sorozata érte (a bajai tűzvész, egyik fiának tékozlóvá nyilváníttatása, feleségének pazarlása, a nagy bérletek körüli gazdasági és jogi bizonytalanságok), Széchenyi István mégis azt írta naplójában János halála előtt: „boldogan, könnyen és gyorsan hal meg”.

Dolgozatom bizonyos értelemben hiánypótló, hiszen a szentgyörgyi Horváth család három meghatározó nemzedékének története – (II.) Zsigmondnak a királyi testőrségbe lépésétől (IV.) Antal soproni főispáni helytartói kinevezéséig – máig feldolgozatlan. Ehelyütt megkíséreltem (III.) János portréjának felvázolásával a lemaradást valamelyest behozni, egyúttal a további kutatások értelméről meggyőzni az olvasót.

61 MNL VaML Sztgy. Horváth cs. ir. Fasc. 23. Nr. 116. Szentgyörgyi Horváth (III.) János végrendelete, 1841.

Köszönöm Benczik Gyulának a család levéltárának használatában nyújtott segítségét.